

Kako poboljšati pitanja

Da bi se napravili uspešni kontrolni zadaci, potrebno je mnogo vremena i napora. Analizirajte pojedinačna pitanja i zadatke iz već postojećih kontrolnih zadataka i vidite kako ih možete popraviti tako da vaši đaci bolje pokažu šta znaju. Pogledajte sledeća pitanja i kako su ona poboljšana.

Početna pitanja	Poboljšana pitanja
<p><i>Koje je boje pas u ovoj priči?</i></p> <p>Ovo pitanje traži prosto prisećanje – učenici treba da se sete i ponove jednu činjenicu iz priče.</p>	<p><i>Zašto je boja psa važna u ovoj priči?</i></p> <p>Od učenika se traži ne samo da se sete boje psa nego i da odrede u kakvoj je to vezi sa drugim aspektima priče.</p>
<p><i>Pronađi tačnu definiciju za svaki pojam.</i></p> <p>Učenici treba prosto da prepoznaju tačan odgovor.</p>	<p><i>Pronađi tačnu definiciju za svaki pojam. Kad budeš završio, ostaće tri pojma za koja treba da napišeš definiciju</i></p> <p>Osim što pokazuju prepoznavanje pojmo-va, učenici ovde imaju priliku da napišu svoje definicije tri pojma.</p>
<p><i>Na mapi obeleži nazive gradova i reka koje tuda protiču.</i></p> <p>Učenici treba da se sete imena gradova i reka i da ih povežu u parove.</p>	<p><i>Na mapi obeleži nazive gradova i reka koje tuda protiču. Odaberi jedan grad i navedi tri razloga zbog kojih je reka koja tuda protiče važna za taj grad.</i></p> <p>Učenici treba da povežu gradove i reke, ali i da obrazlože svoje mišljenje.</p>
<p><i>Napiši tačno odnosno netačno iza svakog iskaza.</i></p> <p>Učenici treba da prepoznaju tačan odgovor.</p>	<p><i>Napiši tačno odnosno netačno iza svakog iskaza. Ako je iskaz netačan, napiši kakav bi bio tačan iskaz.</i></p> <p>Učenici treba da prepoznaju tačan odgovor, ali i da primene znanje kako bi uvideli zašto neki iskaz nije tačan.</p>

Da biste poboljšali zadatke i pitanja, uzmite u obzir različite nivoe i veštine mišljenja koje bi učenici mogli da upotrebe da bi rešili zadatak. Ako napravite vežbe i pitanja za koje je potreban viši nivo mišljenja i tokom obrade gradiva i tokom provere znanja, onda ćete imati više podataka na osnovu kojih ćete moći proceniti i oceniti znanje i napredak učenika.

Koliko kontrolni zadatak treba da bude težak

Pri pravljenju standardizovanih testova, pažnja je usmerena na stvaranje različitih nivoa pitanja. Pri tom svaki standardizovani test ima neka pitanja koja su teška i za najbolje učenike, kao i pitanja na koja većina učenika zna odgovor. Pitanja na koja svi učenici daju tačan odgovor često se ne boduju. Nije potrebno, a nije ni poželjno, da ovakav metod bodovanja koristite i pri izradi kontrolnih zadataka, jer vaši zadaci nemaju za cilj da rangiraju učenike nego da otkriju šta svaki pojedini učenik razume i koje pojmove i znanja iz određene lekcije je savladao.

Odgovarajući nivo težine kontrolnih zadataka ostvaruje se ravnomernom zastupljenošću teških i lakih zadataka. Učitelji i nastavnici treba da naprave takav kontrolni zadatak u kojem će postojati ravnoteža između lakših i težih pitanja, s tim da pitanja budu neposredno povezana s pojmovima iz lekcija i onim što su đaci iz njih naučili. Ako su u osnovnoj školi kontrolni zadaci suviše teški i ne pružaju učenicima priliku da budu uspešni, oni će se možda obeshrabrili i teško će razumeti kakve veze ima trud koji ulažu u pripremanje za kontrolni zadatak sa ocenama koje dobijaju.

Šta se boduje

Za bodovanje kontrolnog zadatka važno je odrediti vrednost svakog pojedinog zadatka. Uzmite u obzir sledeće faktore kad budete određivali brojčanu vrednost pojedinačnih zadataka.

Jedan odgovor, jedan bod

Ako pitanja u kontrolnom zadatku imaju jedan tačan i nesumnjiv odgovor, onda takva pitanja treba da vrede po jedan bod. Ovo može da važi za pitanja sa tačnim/netačnim odgovorom i za pitanja kojima se od učenika traži da pronađu odgovarajući par. Međutim, za odgovore koje učenik treba da formuliše sopstvenim rečima i za pismene sastave treba da postoji unapred utvrđen broj činjenica ili postupaka koji će određivati i broj bodova. Na primer, pet bodova može se dati za pet tačnih činjenica, ili za jedan stav i četiri logična razloga za takav stav.

Vreme potrebno za objašnjavanje

Na osnovu vremena uloženog u objašnjavanje pojedinih pojmova procenjuje se vrednost odgovora, a na tome se zasniva i ocenjivanje na kontrolnom zadatku. Međutim, ako je za neki segment gradiva, tj. pojam potrebno mnogo dopunskog objašnjavanja i samim tim mnogo vremena, onda takvom pojmu ne treba posvećivati mnogo pažnje u običnom kontrolnom zadatku.

Pitanja o složenim pojmovima

Pitanja koja zahtevaju više nivoa mišljenja treba da imaju veću vrednost nego ona na koja se traži jednostavniji odgovor, kao što su navođenje definicije ili obeležavanje dijagrama.

Broj pitanja

Ukupan broj pitanja i zadataka u kontrolnom zadatku utiče na određivanje vrednosti pojedinih pojmova. Ako ima više pitanja o jednom pojmu, onda će taj pojam nositi više bodova. Pošto se za neke pojmove pitanja lakše prave, morate voditi računa o tome da broj pitanja koja se odnose na pojedine pojmove ne bude preveliki, pa da oni manje važni dobiju prednost nad težim i da, samim tim, donesu veći broj bodova.

Dosledno bodovanje zadataka sa slobodnim odgovorom

Bodovanje pismenih sastava i zadataka sa slobodnim odgovorom može biti komplikovano jer će učenici odgovarati na različite načine. Pre nego što pristupite bodovanju ovakvih zadataka, važno je da jasno razumete osnovne elemente kojima će učenici pokazati ograničeno, osnovno ili odlično znanje. Uputstvo za bodovanje, kao ovo što sledi, može biti korisno. Takvo uputstvo ne samo što će obezbediti dosledno bodovanje za razna pitanja, nego će pomoći i učenicima i roditeljima.

Zadaci koji motivišu učenike

Postoji mnogo jednostavnih načina na koje možete kroz kontrolne i pismene zadatke motivisati učenike osnovne škole. Razmislite o tome kako se pitanja mogu formulisati tako da pruže učenicima šansu da odgovore što je moguće bolje.

Unesite reči ohrabrenja u zadatke

Koristite ohrabrujuće reči u uputstvima na početku i na kraju kontrolnog zadatka. Ilustrujte te reči oblačićima i crtežima. Pažljivo birajte reči – naglasite trud (nasuprot sreći) i podstaknite učenike da i sami sebe bodre tokom zadatka.

„Dobro došao na kontrolni zadatak iz fizike. Ovo je prilika da pokažeš šta si naučio iz lekcije o gravitaciji.“

„Mnogo smo učili i lepo se zabavljali dok smo radili lekciju o točku i poluzi. Sada možeš da pokažeš šta si sve naučio o tome. Pažljivo pročitaj sva pitanja i seti se o čemu smo govorili na času i šta smo vežbali...”

Podsetite učenike na to da sami sebe bodre tokom zadatka.

Na kraju kontrolnog zadatka pohvalite trud učenika.

„Završio si pismeni zadatak – bravo! Sada ponovo pročitaj svako pitanje da se uveriš u to da si pokazao sve što znaš.“

Podstaknite učenike na to da postave sebi cilj

Početak kontrolnog zadatka iskoristite da učenike motivišete da sami sebi postave cilj – kako očekuju da će uraditi zadatak.

Primer cilja

Moj cilj na ovom kontrolnom zadatku je da dobijem ocenu _____.
Spremao sam se za ovaj kontrolni zadatak tako što sam _____.

Olakšajte učenicima čitanje

Rečenice treba da budu kratke i jasne. Koristite poznate reči i u uputstvima i u pitanjima. Budite što je moguće konkretniji. Ako je neophodno da koristite termine koji su možda nekim učenicima nepoznati, dajte sinonime u zagradama ili u nastavku rečenice.

Kontrolni zadatak treba da bude lak za korišćenje

Učenicima je potreban pregledan kontrolni zadatak da bi mogli da pokažu znanje. Kad pravite kontrolne zadatke, ostavite dovoljno prostora za pisanje. Možete uneti i šeme i tabele. Stavite zaglavlja koja će učenicima dodatno pomoći da uspešno urade zadatak. Između pitanja ostavite dovoljno prostora za odgovore. Koristite čitka slova. Ako se pitanje sastoji od više delova, unesite brojke i slova koji će učenicima pomoći da daju sreden odgovor.

Primer zadatka iz istorije

Uporedi život tipične seoske porodice jednog od naroda koji je živio na tlu Srbije u tri različita vremenska perioda.

Naziv naroda: _____

	Pre dolaska Turaka (do XV veka)	XVIII–XIX vek	XXI vek
A. Porodični život			
B. Ishrana			
C. Kuće			
D. Organizacija zajednice			
E. Rad			
F. (Dodaj još jednu kategoriju)			

Uputstva moraju biti jasna

Koristite **masna** ili **kosa** slova da biste naglasili važne reči u uputstvima i pitanjima. Koristite poznate reči i, gde god je moguće, dajte primer odgovora da bi učenici bili sigurni kako treba da odgovore.

Primer zadatka iz srpskog jezika

Na mestu zločina ostavljena je poruka. Detektiv davno nije analizirao nečiji rukopis, pa je napravio spisak onoga na šta treba da obrati pažnju. Pomozi mu da popuni spisak. Prva stavka je već na spisku.

Koji elementi rukopisa mogu pokazati da li se radi o falsifikatu?

1. *kako je napisano „t“*

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

Dajte učenicima neki nagoveštaj

Ponekad i najmanja aluzija može pokrenuti učenike i navesti ih na razmišljanje. Dobar nagoveštaj može učenicima pomoći da povrate samopouzdanje i da se prisete onoga što su učili. Možete ga dati u obliku pitanja, u zaglavljima, a možete koristiti oblačiće i crteže.

Povežite podatke

Ponekad je korisno dati deo nekog važnog podatka da biste učenicima pomogli da se prisete onoga što znaju o određenom pojmu.

Primer zadatka iz geografije

Kina je vekovima bila izolovana od ostalog sveta. Navedi fizičke karakteristike Kine koje su joj omogućile da se odvoji od suseda.

A. _____

B. _____

C. _____

Smislite pitanja koja su u neposrednoj vezi sa vašim učenicima

Na kreativan način direktno povežite pitanja sa učenicima. Možete koristiti njihova imena u zadacima. Pomenite njihove omiljene školske aktivnosti. Ako je moguće, napravite više pitanja na istu temu, a možete dodati i crtež. To će motivisati mnoge učenike.

Pregledanje zadatka

Učenici treba da razmisle o tome kako su uradili zadatak

Pružite đacima mogućnost da razmisle o tome koliko znaju i kako su uradili kontrolni zadatak. Podatak o tome šta učenici znaju i kako misle može biti dragocen nastavnicima i roditeljima. Na poslednju stranu kontrolnog zadatka možete staviti upitnik sličan onom na strani 36.

Pregledajte urađeni kontrolni zadatak sa učenicima

To što je kontrolni zadatak urađen ne znači da je s radom na lekciji završeno. Važno je da navedete učenike da razmisle o onome što su naučili i što treba još da poprave da bi se bolje pripremili za sledeći kontrolni zadatak.

Procenite sami na koji način će biti najbolje da se sa učenicima osvrnete na urađeni kontrolni zadatak. Možete da pregledate zadatke svi zajedno na času: neka učenici ispravljaju svoj kontrolni zadatak dok razgovarate o odgovorima i pišete ih na tabli. Pozovite neke učenike da odgovore na pitanja. Ako ima više mogućih odgovora na jedno pitanje, razgovarajte o tim varijantama i o tome kako se odlučiti za jedan odgovor.

Šta mislim o ovom kontrolnom zadatku

Ime: _____

Datum: _____

1. Razumeo sam sva pitanja.

☐ potpuno ☐ da ☐ ne baš ☐ ne

2. O svakom pitanju sam dobro razmislio.

☐ potpuno ☐ da ☐ ne baš ☐ ne

3. Imao sam dovoljno vremena da završim kontrolni zadatak.

☐ potpuno ☐ da ☐ ne baš ☐ ne

4. Sećam se šta smo učili na času o ovim pitanjima.

☐ potpuno ☐ da ☐ ne baš ☐ ne

5. Pitanja su tako formulisana da su mi pomogla da napišem ono što znam.

☐ potpuno ☐ da ☐ ne baš ☐ ne

6. A. Najlakša pitanja za mene su bila...

B. Ta pitanja su bila laka zato što...

7. A. Najteže pitanje je bilo...

B. To pitanje je bilo teško zato što...

8. Na kontrolnom zadatku me je najviše iznenadilo...

9. Za sledeći kontrolni zadatak ću se spremiti tako što ću...

Spisak onoga što treba uraditi pri izradi pametnog kontrolnog zadatka

1. Napravio sam prvu verziju kontrolnog zadatka tokom planiranja nastavne jedinice, pre nego što sam predavao tu lekciju. ☐ da ☐ još ne
2. Svako pitanje na kontrolnom zadatku je u jasnoj vezi sa određenim sadržajima i pojmovima iz lekcije. ☐ da ☐ još ne
3. Svaka vrsta pitanja će biti poznata učenicima jer smo ih radili i vežbali tokom redovne nastave na času. ☐ da ☐ još ne
4. Uputstva za svaki deo kontrolnog zadatka su jasna. ☐ da ☐ još ne
5. Vrednost pitanja u bodovima napisana je pored svakog pitanja. ☐ da ☐ još ne
6. Zastupljene su najmanje tri vrste pitanja. ☐ da ☐ još ne
7. Pitanja iste vrste grupisana su zajedno. ☐ da ☐ još ne
8. Kontrolni zadatak je pregledan i ima dovoljno prostora da učenici napišu odgovore. ☐ da ☐ još ne
9. Formulacija pitanja odgovara uzrastu učenika. ☐ da ☐ još ne
10. Najmanje polovina pitanja podstiče mišljenje na višim nivoima. ☐ da ☐ još ne
11. Ovaj kontrolni zadatak može se uraditi za 45 minuta. ☐ da ☐ još ne
12. Uneo sam izmene za učenike sa posebnim potrebama da bi i oni mogli uspešno da pokažu znanje. ☐ da ☐ još ne
13. Učenici imaju mogućnost da razmisle i saopšte šta misle o kvalitetu svog rada. ☐ da ☐ još ne